

MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ

**Koncepce účinnější péče o tradiční lidovou kulturu
v Moravskoslezském kraji na léta 2016 až 2020**

Osnova:

1. Úvod	4
2. Vysvětlení pojmu a geneze tradiční lidové kultury	4
3. Stručná analýza současného stavu v regionech Moravskoslezského kraje	5
4. Oblasti tradiční lidové kultury v regionech Moravskoslezského kraje	6
5. Zaměření činností regionálních pracovišť pro tradiční lidovou kulturu	7
6. Vybrané výstupy činnosti regionálních pracovišť pro tradiční lidovou kulturu v Moravskoslezském kraji	8
6.1. Dotazníková šetření v rámci výzkumu identifikace a dokumentace jevů tradiční lidové kultury v ČR 2006 – 2010.....	8
6.2. Projekty regionálního pracoviště Muzea Novojičínska.....	8
6.3. Projekty regionálního pracoviště muzea Těšínska.....	9
6.4. Projekty ostatních zřizovatelů.....	10
6.5. Tradiční lidová kultura a folklor	11
7. Rámcový plán činností regionálních pracovišť pro tradiční lidovou kulturu na léta 2016 – 2020	11
8. Zaměření krajské koncepce účinnější péče o tradiční lidovou kulturu v Moravskoslezském kraji na léta 2016 - 2020	12
8.1. Předmět péče	12
8.2. Cíl péče.....	12
8.3. Nástroje.....	13
8.4. SWOT analýza.....	14
8.5. Konkrétní úkoly.....	15
8.5.1. Identifikace projevů tradiční lidové kultury	15
8.5.2. Dokumentace projevů tradiční lidové kultury	16
8.5.3. Uchovávaní, šíření, prezentace a předávání hodnot tradiční lidové kultury.....	16
8.5.4. Mezinárodní a přeshraniční spolupráce	17
9. Financování koncepce	18
10. Závěr	19
Přílohy:	21
A. Usnesení vlády ČR č. 10 ze dne 13. ledna 2016 ke Koncepci účinnější péče o tradiční lidovou kulturu v České republice na období 2016 – 2020.....	21
B. Seznam základních mezinárodních norem, zákonů, doporučení a strategických dokumentů	22
I. Mezinárodní smlouvy a úmluvy	22
II. Koncepční dokumenty ústřední provenience	22
III. Aktuální koncepční dokumenty Moravskoslezského kraje.....	22
IV. Metodiky a doporučení	23
C. Seznam nemateriálních statků tradiční lidové kultury v ČR.....	23

<i>D. Reprezentativní seznam nemateriálního kulturního dědictví lidstva (UNESCO).....</i>	<i>23</i>
<i>E. Seznam regionálních odborných pracovišť pověřených péčí o tradiční lidovou kulturu v krajích</i>	<i>24</i>
<i>F. Kontakty na regionální odborná pracoviště pověřená péčí o tradiční lidovou kulturu v Moravskoslezském kraji .....</i>	<i>24</i>
<i>G. Internetové odkazy (portály) věnované tradiční lidové kultuře .....</i>	<i>24</i>
<i>H. Vzorová náplň Regionálního odborného pracoviště pověřeného péčí o tradiční lidovou kulturu</i>	<i>24</i>
H. 1. Regionální pracoviště dle vyhlášky MK ČR	25
H. 2. Zaměření Regionálních pracovišť v Moravskoslezském kraji.....	25

Koncepce účinnější péče o tradiční lidovou kulturu v Moravskoslezském kraji na léta 2016 až 2020

1. Úvod

Materiální a duchovní bohatství je významnou a důležitou součástí kulturního dědictví jednotlivých regionů Moravskoslezského kraje. Jeho prostřednictvím se z generace na generaci přenášejí kulturní hodnoty vytvářené po celá staletí. Kulturní dědictví je základem kulturní identity, zdrojem kulturní rozmanitosti a vzdělanosti. Výrazně přispívá k rozvoji ekonomiky, cestovního ruchu a podnikatelských aktivit nejen v jednotlivých obcích, ale i v jednotlivých regionech. Také tradiční lidová kultura je významnou a specifickou součástí kulturního dědictví.

Přístup k těmto hodnotám všem občanům zaručuje především Listina základních práv a svobod. Z toho dále vyplývá i povinnost vytvářet podmínky pro péči a zároveň všestranně pečovat o kulturní bohatství, to znamená pečovat o uchování a rozvoj slovesných, tanečních, hudebních, obyčejových a jiných projevů tradiční lidové kultury, včetně technologií lidové rukodělné výroby, lidového výtvarného umění a dalších specifických součástí lidové kultury náležejících do tohoto bohatství.

Cílem koncepčního materiálu je stanovit a definovat nástroje účinnější péče o tradiční lidovou kulturu, a to jako soubor systémových, koordinovaných opatření směřujících k efektivnější identifikaci, dokumentaci, ochraně, využívání a předávání následujícím generacím.

2. Vysvětlení pojmu a geneze tradiční lidové kultury

Dochovaná tradiční lidová kultura se v životě současné společnosti projevuje v jednotlivých regionech v různé podobě. Podle míry svého uchování projevy tradiční lidové kultury ovlivňují i dnes běžný život lidí nebo jsou dokonce jeho součástí. V Moravskoslezském kraji se dochovaly značně nerovnoměrně. V oblasti bývalých Sudet život společnosti ovlivňují nepatrně, ve většině případů se tradice uchovávají a předávají dalším generacím v jednotlivých rodinách, a to z oblastí, ze které se přistěhovali. Jsou však zaznamenány i snahy o obnovu lidových tradic ve společenství celé obce. Znovuobnovení se sice setkává s úspěchem, ale lidové tradice jsou seskládány z různých oblastí. Potěšujícím jevem je, že se obnovy ujímají mladí lidé. Významným prvkem se stává předávání tradic prostřednictvím školního a mimoškolního vzdělávání.

Tradiční lidová kultura a její projevy jsou důležitými prvky historické paměti, zahrnující především lidovou slovesnost, lidové divadlo, obřady, obyčeje, hudbu, tanec, hry, zvyky, technologické dovednosti a postupy, řemeslnou, lidovou řemeslnou a lidovou uměleckou výrobu. Ve všech těchto projevech jsou uchovávány a předávány z generace na generaci místně nebo regionálně vymezené vědomosti a zkušenosti z každodenního života lidí, povědomí sounáležitosti s obcí či regionem. U řady projevů tradiční lidové kultury není zajištěno mezigenerační předávání, nejsou nebo jsou zdokumentovány nedostatečně a hrozí nebezpečí ztráty těchto významných kulturních hodnot a tradic. Aby nedošlo k nenahraditelným ztrátám významných kulturních hodnot a tradic, je zapotřebí provádět soustavnou dokumentaci jevů tradiční lidové kultury ve všech jejích proměnách a souvislostech, především věnovat pozornost dokumentaci a redokumentaci fenoménů tradiční lidové kultury. I když jsou od konce 19. století projevy tradiční lidové kultury předmětem bádání národopisců, jsou dokumentovány a zpřístupňovány v institucích a spolcích, jedná se o dokumentaci výběrovou a nahodilou. Nebezpečí ztráty a nutnost ochrany tradiční lidové kultury

si světové společenství uvědomuje již několik desetiletí. Ztráta tradičních dovedností, zvyků a dalších hmotných i nehmotných artefaktů může znamenat v některých případech i ztrátu znalostí prospěšných pro trvale udržitelný rozvoj (např. tradiční zemědělství apod.). Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu (UNESCO) je vůdčí intelektuální silou v péči o tuto nejcitlivější část kulturního dědictví v mezinárodním měřítku. V roce 1989 byl na 25. zasedání Generální konference UNESCO schválen dokument pod názvem „Doporučení k ochraně tradiční a lidové kultury“ (dále jen „Doporučení“) a je doposud jediným mezinárodně uznávaným dokumentem v této oblasti. Vybízí členské státy k přijímání opatření nezbytných pro identifikaci, záchranu, zachování, právní ochranu, propagaci a mezinárodní spolupráci v oblasti tradiční lidové kultury. Každý stát by měl uplatňovat zásady a principy podle vlastních právních zvyklostí a pravidel.

V České republice bylo Doporučení přijato po roce 1989. První kroky Ministerstva kultury ČR směřovaly k popularizaci Doporučení směrem k odborným institucím, veřejnosti a oficiálnímu zjišťování, do jaké míry a s jakým úspěchem se státní instituce ujímají péče o tradiční lidovou kulturu. Základním materiálem pro účinnější péči o tradiční lidovou kulturu jsou koncepce MK ČR na léta 2003 - 2010, 2011 - 2015 a na ně navazující koncepce pověřených krajských a regionálních pracovišť.

3. Stručná analýza současného stavu v regionech Moravskoslezského kraje

Projevy tradiční lidové kultury (živé, zaniklé, revitalizované) nebyly zaznamenávány systematicky. Některé z nich jsou udržovány v repertoáru amatérských uměleckých souborů. Přestože hudební, taneční a slovesný folklor, prezentace výročních obyčejů a zvyků v jejich repertoáru žije, není vždy spolehlivým důkazem, že jsou tyto projevy ve skutečnosti živé. Přesto je péče souborů a spolků o místní projevy tradiční lidové kultury nenahraditelná. Prezentace hudebních, tanečních projevů tradiční lidové kultury, některých obyčejů, zvyků, obřadů a jejich přímá realizace občany je součástí společenského života v obcích. Současné dobrovolné občanské iniciativy se na prezentaci a předávání hodnot tradiční lidové kultury podílejí nezastupitelnou měrou, jsou tradiční lidové kultuře bližší, ale neobejdou se bez spolupráce s odborníky. V mnoha regionech jsou tyto iniciativy pravidelně podporovány z veřejných rozpočtů.

V jejich programech jsou nejen hudební festivaly, ale především akce spojené s pracovní činností, rodinnými událostmi (svatba, narození dítěte a křest, úmrtí a pohřeb), s výročními obyčejí (zimní - advent, Vánoce, masopust; jarní - Velikonoce, stavění máje, pálení čarodějnic; letnice, svatojánské ohně, poutě, posvícení; podzim - ukončení sklizně, dožínky). Patří sem také projevy spojené přímo a bezprostředně s náboženstvím a vírou (lidové poutě, lidový a náboženský zpěv). Přirozeně je pak praktická péče o tradiční lidovou kulturu vykonávána v místech, kde žije.

Z institucí zřízených v oblasti veřejné správy jsou nejbližší tradiční lidové kultuře muzea. Společnou snahou muzeí ve směru k lidové kultuře je dokumentovat její dochované projevy, prezentovat je a zpřístupnit veřejnosti. Podobnou funkci v jednotlivých krajích naplňují muzea zřízená kraji.

Muzea zapojují návštěvníky do praktického osvojování tradiční lidové kultury spíše sporadicky - pasivní prezentací sbírek. Výjimkou jsou muzea, která se po roce 1990 zapojila do programů na oživení tradičních projevů lidové kultury. Tato zařízení však nejsou dostatečně vybavena technicky ani personálně pro systematickou péči a dokumentaci projevů lidové kultury a na podporu jejího předávání. Zaměřují se proto na dílčí programy podpory tradičních lidových řemesel, výročních obyčejů a zvyků v grantech nebo výzkumných činnostech vyhlášených Ministerstvem kultury.

V současnosti jsou z projevů tradiční lidové kultury nejvíce ohrožena tradiční lidová řemesla. Ústředí lidové umělecké výroby (ÚLUV) bylo jediným pracovištěm, které systematicky provádělo terénní výzkum v oblasti skutečně prováděného lidového uměleckého řemesla. Po jeho zániku byly dokumentační materiály rozhodnutím Ministerstva kultury uloženy v Národopisném oddělení Národního muzea v Praze (česká oblast) a ve Valašském muzeu v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm (Morava, Slezsko, Slovensko). Nepřípravenost lidových řemeslníků a tvrdá konkurence způsobují, že mnozí z nich zanechávají dosavadní profesní činnosti, a tak některé řemeslné výroby nenávratně zanikají, nebo již zanikly.

S ustáváním praktické řemeslné činnosti a vymíráním posledních řemeslníků beze stopy mizí znalost technologií a materiálů spojených s lidovým řemeslem. Takové ochuzení kulturního dědictví je vskutku nenahraditelné. Výzkumem v oblasti etnologie a souvisejících oborech se systematicky zabývají kromě etnologických pracovišť vysokých škol ústavy Akademie věd ČR, zejména Etnologický ústav AV ČR. Avšak vědecká činnost s jakoukoliv podporou nemůže nahradit praktickou péči o tradiční lidovou kulturu, především její předávání v regionech.

Přijetím „Koncepce účinnější péče o tradiční lidovou kulturu v České republice“ bylo nezbytné pověřit na národní úrovni a na regionální úrovni vybrané stávající odborné instituce funkcí informačních, školicích a metodologických pracovišť pro dokumentaci tradiční lidové kultury a péči o ni. Na celostátní úrovni pověřilo Ministerstvo kultury tímto úkolem Národní ústav lidové kultury ve Strážnici (2004) a na regionální úrovni kraje a krajské úřady pověřily vybraná muzea (2004 - 2008). Regionálními odbornými pracovišti pověřenými péčí o tradiční lidovou kulturu a odbornými garanty se v kraji Moravskoslezském staly odborné instituce - Muzeum Novojičínska, příspěvková organizace, a Muzeum Těšínska, příspěvková organizace.

Od roku 2005 vyhláší Ministerstvo kultury výběrová dotační řízení, do nichž se mohou hlásit se svými projekty právě regionální pracoviště.

V oblasti identifikace jevů tradiční lidové kultury proběhl v letech 2006 - 2010 na celém území České republiky dotazníkový průzkum, který v jednotlivých krajích prováděla regionální pracoviště. Výsledky dotazníkových výzkumů byly zpracovány jednak za celou Českou republiku, jednak pro každý kraj samostatně. Pro potřeby úkolů Koncepce byl za podpory Ministerstva kultury v roce 2005 vypracován a sestaven heslář pojmů jako pracovní pomůcka pod názvem „Identifikace a dokumentace jevů tradiční lidové kultury v České republice“. Příkazem ministra kultury č. 41/2008 byl v roce 2008 se zřetelem na Úmluvu o zachování nemateriálního kulturního dědictví zřízen Seznam nemateriálních statků tradiční lidové kultury České republiky, k němuž byl vydán metodický pokyn.

V oblasti uchovávání tradiční lidové kultury je důležité využívání vybraných projevů tradiční lidové kultury při výchovně vzdělávacím procesu ve školách.

Udělování titulu „Nositel tradice lidových řemesel“ dle nařízení vlády č.5/2003 Sb., o ocenění v oblasti kultury, udělovaných Ministerstvem kultury, ve znění pozdějších předpisů, má mimořádný význam pro uchovávání tradiční lidové kultury.

4. Oblasti tradiční lidové kultury v regionech Moravskoslezského kraje

Území Moravskoslezského kraje je, z pohledu lidové kultury, zajímavým a současně složitým útvarem, kde se setkávají národopisné oblasti Kravařska, Laška, Valaška, Oderska, Těšínska, Hlučínska, Opavska, Krnovska, Bruntálska, Ostravska s oblastí nově osídlených Sudet.

Současně je to region rázovitý, neboť se zde nejen stýkají hranice tří států – České republiky, Slovenska a Polska, ale v příhraničí se historicky vyvinul a část obyvatel používá specifický jazykový slang vycházející z kombinace češtiny, slovenštiny, polštiny a němčiny.

To jen dotváří etnograficky různorodý charakter regionu a jeho bohatou kulturní a etnografickou historii zanechanou našimi předky:

- v jednotlivých regionech Moravskoslezského kraje existuje mnoho dochovaných artefaktů a památek tradičního lidového stavitelství (Bruntálsko, Opavsko, Hlučínsko, Těšínsko, Frýdecko - Místeko, Novojičínsko),
- ve vybraných lokalitách existuje řada souborů a zájmových sdružení, oživujících zaniklou tradiční lidovou kulturu,
- na území Moravskoslezského kraje v původně českých oblastech je poměrně hustá síť řemeslníků navazujících na tradiční lidovou výrobu. V oblastech bývalých Sudet se tradiční řemeslo objevuje sporadicky
- mezi kronikáři obcí jsou zastoupeni sběratelé artefaktů lidové kultury,
- v oblasti muzejnictví se dokumentují vybrané projevy tradiční lidové kultury - lidové stavitelství, lidová strava, tradiční řemesla, podomácká výroba, výroční obyčeje a zvyky atd.,
- z organizací zřizovaných Moravskoslezským krajem se na péči o tradiční lidovou kulturu zaměřují zejména: Muzeum Novojičínska, Muzeum Těšínska, Muzeum v Bruntále a Muzeum Beskyd Frýdek-Místek, dále Ministerstvem kultury zřizované Slezské zemské muzeum a muzea zřizovaná městy - Ostravské muzeum a další.

Zastupitelstvo Moravskoslezského kraje v roce 2013 schválilo Koncepti podpory kultury v Moravskoslezském kraji na období 2014 – 2020, kde mezi specifickými cíli je „zajištění účinnější péče o tradiční lidovou kulturu v kraji“.

Mezi navrženými opatřeními k naplnění tohoto cíle je:

1. vytvoření krajského seznamu nemateriálních statků tradiční lidové kultury,
2. udělení titulu Mistr tradiční rukodělné výroby Moravskoslezského kraje,
3. podpora folklorních festivalů, soutěží podporujících tradiční lidovou kulturu v regionu.

5. Zaměření činností regionálních pracovišť pro tradiční lidovou kulturu

Regionální odborná pracoviště pro tradiční lidovou kulturu - Muzeum Novojičínska, p. o., a Muzeum Těšínska, p. o., jsou odbornými garanty péče o tradiční lidovou kulturu v Moravskoslezském kraji.

Vykonávají zejména následující činnosti:

- Jsou pověřena funkcí informačního, školicího a metodického pracoviště pro území Moravskoslezského kraje
- Provádí dokumentaci tradiční lidové kultury a koordinují její provádění na území Moravskoslezského kraje
- Spolupracují při identifikaci a zpracování záznamů o jevech tradiční lidové kultury
- Spolupracují s dobrovolnými dokumentátory (zpravodaji), vytvářejí jejich síť a poskytují jim metodologickou pomoc
- Vytváří specializované databáze z oblasti tradiční lidové kultury
- Poskytují metodickou pomoc státní správě a samosprávě v rámci Moravskoslezského kraje v otázkách péče o tradiční lidovou kulturu
- Shromažďují doklady o mimořádně hodnotných a jedinečných projevech tradiční lidové kultury v Moravskoslezském kraji
- Shromažďují informace o nejúspěšnějších postupech v uchovávání, prezentaci a předávání projevů tradiční lidové kultury a navrhuje je krajskému úřadu nebo Národnímu ústavu lidové kultury k popularizaci nebo je ve vlastní působnosti uveřejňují

- Poskytují informace veřejnosti
- Popularizují a prezentují shromážděné doklady o projevech tradiční lidové kultury formou výstav a publikací, organizují výstavy z oborů tradiční lidové kultury spojené s předváděním dalších projevů tradiční lidové kultury, např. s technologickými postupy, obřady, obyčeji, zvyky, hudbou, zpěvem, tancem atd. Využívají přitom i řemeslníků, interpretů a dalších demonstrátorů
- Předkládají návrhy do Seznamu dědictví tradiční lidové kultury prostřednictvím Krajského úřadu Moravskoslezského kraje nebo Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici
- V rámci Moravskoslezského kraje koordinují (doporučení, výběr) předkládání projektů a požadavků směřujících k zajištění péče o tradiční lidovou kulturu na území Moravskoslezského kraje, do grantových programů Ministerstva kultury nebo jiných ústředních orgánů, popř. do grantových programů, vyhlášených Moravskoslezským krajem
- Zajišťují zpracovávání přehledu regionálních akcí směřovaných na uchování a prezentaci (šíření) projevů tradiční lidové kultury veřejnosti.

6. Vybrané výstupy činnosti regionálních pracovišť pro tradiční lidovou kulturu v Moravskoslezském kraji

6.1. Dotazníková šetření v rámci v rámci výzkumu identifikace a dokumentace jevů tradiční lidové kultury v ČR 2006 – 2010

V rámci celostátních dotazníkových průzkumů v letech 2006 - 2010 prováděla obě regionální pracoviště, Muzeum Novojičínka a Muzeum Těšínska, průzkum z různých oblastí tradiční lidové kultury:

- 2006 - Folklor - vyprávění, zpěv, zpěvnost, tance, folklor dětí a lidové divadlo
- Tradiční způsob obživy, zemědělství, rybolov, myslivost
- 2007 - Lidová religiozita
- Sídlo, dům a bydlení
- 2008 - Obyčejové tradice
- 2009 - Lidová strava, doprava, obchod, trh a lidový oděv
- 2010 - Společenské vztahy, výtvarná kultura

6.2. Projekty regionálního pracoviště Muzea Novojičínka

- 2004 - Jízda okolo osení v Lukavci - videodokumentace
- 2006 - „Chudačka z Libhoště.“ Masopust, vynášení Mařeny na Novojičínku - videodokumentace
- 2007 - Pout' k Panně Marii ve Skále (Mariasteinu) ve Spálově - videodokumentace
- 2008 - Uctívání památky zesnulých na Novojičínku - videodokumentace hřbitovů, pomníků
- 2009 - Hnětky z Bernartic a příborské šifle - videodokumentace
- 2011 - Pracovní postupy při zpracování přírodních materiálů pro stavby lidové architektury - dokumentace, videodokumentace
- 2013 - Cyklus kalendářních obyčejů v Kamence v letech 2010 - 2013 - dokumentace, videodokumentace,
- Vypracování Statutu „Mistr tradiční rukodělné výroby Moravskoslezského kraje“, včetně loga,

- Vypracování metodického pokynu pro vedení „Seznamu nemateriálních statků tradiční lidové kultury Moravskoslezského kraje“
- 2005, 2007 - 2013 - Záchranný průzkum lidové architektury na Novojičínsku zaměřený na zděné statky - dokumentace, fotodokumentace
- 2014 - Bandúry z Rybí - dokumentace, videodokumentace výroby papučí z textilního odpadu,
- Venkovské stavby na Novojičínsku. Prezentace ruční výroby krytin a kachlí. Výstava, katalog.

Tradiční lidová kultura je prezentována také v pobočkách muzea Novojičínska - v Příboře, Fulneku, Kuníně, Frenštátě pod Radhoštěm formou výstav, přednášek, výukových akcí pro školy, např. výstava malovaného nábytku, výstavy betlémů, atd.

Muzeum v Příboře:

Využití přírodních surovin v lidové kultuře Beskyd - program pro školy,

Betlémářství v Podbeskydí - přednášky

Výstavy: Betlémy příborských řezbářů

Historické poutní obrázky

Život plný námahy

Kůra, lýko, choroše

V naší komoře malované lože (lidový nábytek)

Svatý Lukáš, malář Boží. (Světcí a světice ve výtvarném umění)

Tradiční lidová kultura na Příborsku

Moderní lidová kultura na Příborsku, atd.

Muzeum ve Frenštátě pod Radhoštěm:

Něsemy Mařenu - program pro školy

Výstavy: Lidový malovaný nábytek.

Svatý Lukáš, malář Boží, (Světcí a světice ve výtvarném umění), atd.

6.3. Projekty regionálního pracoviště muzea Těšínska

- 2004 - Těšínské Slezsko – pokladnice lidové kultury:
  - a) databáze folklórních souborů regionů
  - b) soupis sbírkových předmětů dané tematiky
- 2005 - Těšínské stříbrné krojové šperky – dokumentární film o výrobě i o sbírce šperků Muzea Těšínska
- 2006 - Těšínské Slezsko – pokladnice lidové kultury II. intenzivní sběr veškerých materiálů dokumentujících činnost souborů
- 2007 - Kapličky, kříže a boží muka - katalog
- Řemesla na Těšínsku I – řezbáři – sběr podkladů pro databázi, dokumentaci tvorby do sbírek
- 2008 - dokončení projektu Kapličky, kříže a boží muka
- Řemesla na Těšínsku I – řezbáři – pokračování sběru podkladů pro databázi
- 2009 - podmalba na skle - technika a dílo – dokumentární film,
- 2011 - Řemesla na Těšínsku II - keramici – sběr podkladů pro databázi, dokumentace tvorby do sbírek
- 2013 - Malovaný nábytek Těšínského Slezska v muzejních sbírkách – podklady pro katalog sbírek,
- krajský seznam nemateriálních statků a nominační návrh nositele tradic Antoni Szpyrce
- 2014 - Katalog Malovaný nábytek ve sbírkách Muzea Těšínska
- 2016 - Zpracování podkladů pro předložení nominací:

- a) seznam nemateriálních statků „tanec ověňžoky“ – workshop + DVD dokumentace,
- b) Mistr tradiční rukodělné výroby Moravskoslezského kraje – tradiční výšivka Blaženy Slováčkové,
- Zpracování nominačního návrhu na udělení titulu „Nositel tradice lidových řemesel“:
  - Antoni Szpyrc, Vendryně – podmalba na skle – 2013.
- Prezentace tradiční lidové kultury v pobočkách Muzea Těšínska formou výstav a doplňkových aktivit:
  - 2003 - Poezie těšínské lidové architektury
  - 2004 - Lidoví řezbáři na Těšínsku
  - 2005 - Jdeme spát
  - 2006 - Zahradní kvítí v zrcadle těšínské výšivky
  - 2007 - Hračky naší Kačky
  - 2007, 2008 - Ten vánoční čas
  - 2010 - Krása lidového oděvu v dílech regionálních umělců
  - 2014 - Dřevo ve světě našich předků
  - 2014 - Kapličky, kříže a boží muka
  - 2015 - „Tajemství hlíny“ (výstava pro zdravotně postižené občany) – doprovodné aktivity k výstavě:
    - a) *Hrnčířské umění dneška* - předvádění výroby a výroba keramiky na hrnčířském kruhu s keramičkou Ivonou Janštovou z Jablunkova;
    - b) *Hrníčky jako od malíře* - malování hrníčků akrylovými barvami dle skutečných předloh historické keramiky či zdobení dle vlastní fantazie;
    - c) *Vánoční keramická dílna* - tvoření s keramičkou Miroslavou Němčíkovou z Havířova.
- Výtvarná soutěž „Malovaný džbánek“ ve výstavní síni Jablunkov (probíhá každoročně).
- Zahájení sezóny na Kotulově dřevěnce v Havířově – prezentace tradičních lidových řemesel s prohlídkou stálé expozice Tradičního lidového bydlení na Těšínsku v 19. století In situ v roubeném objektu z roku 1781(probíhá každoročně).
- Dokumentace řemeslné výroby metel p. Jiřím Hořčicou z Havířova na DVD – 2015.

6.4. Projekty ostatních zřizovatelů

V Moravskoslezském kraji působí čtyři muzea a jedna galerie zřizované krajem, Slezské zemské muzeum zřizované MKČR a řada dalších muzeí, galerií a pamětních síní, jejichž zřizovateli jsou města, obce, spolky a také právnické a fyzické osoby. Muzeum Novojičínska a Muzeum Těšínska jsou pověřenými pracovišti pro tradiční lidovou kulturu. Všechny tyto instituce se významnou měrou podílejí na uchování a prezentování projevů tradiční lidové kultury v jednotlivých regionech Moravskoslezského kraje. Ve spolupráci s etnografy a odbornými pracovníky zpřístupňují veřejnosti jevy a projevy tradiční lidové kultury formou stálých expozic a krátkodobých výstav. Např. expozice etnografie v Ostravském muzeu, těžba a zpracování břidlice v Městském muzeu břidlice v Budišově nad Budišovkou, Muzeum Slezský venkov Holasovice, Skanzen lidových řemesel v Bolaticích a další.

6.5. Tradiční lidová kultura a folklor

Nedílnou součástí péče o tradiční lidovou kulturu představuje folklor. Folklorní soubory a kulturní spolky prezentují, uchovávají a předávají místní projevy tradiční lidové kultury, regionálních zvyklostí, výročních obyčejů, rodinných událostí. Činnost folklorních souborů a zájmových spolků je nenahraditelná a hraje důležitou úlohu v prezentaci a popularizaci projevů tradiční lidové kultury. Folklorní soubory a zájmové spolky jsou podporovány především formou grantových programů a vybraných dotačních titulů.

Významné folklorní festivaly v Moravskoslezském kraji:

- Folklor bez hranic Ostrava - festival městských folklorních souborů s mezinárodní účastí,
- Frenštátské slavnosti - přehlídka lidového umění, krojů, tanců, písní,
- Hudební festival Setkání cimbálových muzik Valašského království ve Frenštátě p/R.,
- Mezinárodní folklorní festival Slezské dny v Dolní Lomné,
- Festival Poodří Františka Lýska - folklorní odkaz Františka Lýska,
- Sochovy národopisné slavnosti - folklorní festival věnovaný Vincenci Sochovi,
- Gorolski Świąto v Jablunkově - mezinárodní folklorní setkání polské národnostní menšiny,
- Mezinárodní folklorní festival Frýdek-Místek (CIOF/IOV),
- Karvinský romský festival - slavnost romské kultury.

7. Rámcový plán činností regionálních pracovišť pro tradiční lidovou kulturu na léta 2016 – 2020

- Předkládání návrhů na udělení titulu „Mistr tradiční rukodělné výroby Moravskoslezského kraje“
- Předkládání návrhů do celostátního seznamu na udělení titulu „Nositel tradice lidového řemesla“
- Předkládání návrhů na zápis do krajského Seznamu nemateriálních statků tradiční lidové kultury
- Předkládání návrhů na zápis do Seznamu nemateriálních statků tradiční lidové kultury České republiky
- vyhodnocení dotazníků NÚLK 2006 - 2010 v rámci kraje
- prezentace tradiční lidové kultury formou výstav, besed, přednášek
- prezentace tradiční lidové kultury pro školy výukovou a ukázkovou formou se zapojením dětí do prezentovaných činností (např. interaktivní programy a tvořivé dílny, přednášky s besedou)
- metodická pomoc zařízením zabývajícím se péčí o tradiční lidovou kulturu v Moravskoslezském kraji
- informace o dění v oblasti tradiční lidové kultury v kraji uveřejňovat jak na stránkách regionálních pracovišť obou muzeí, tak na portálu www.lidovakultura.cz;

Úkoly zajistí:

RP MSK ve spolupráci s NÚLK a AV ČR

RP MSK ve spolupráci s etnografy muzeí MSK a EK AMG

RP MSK ve spolupráci s ČNS a obcemi MSK

8. Zaměření krajské koncepce účinnější péče o tradiční lidovou kulturu v Moravskoslezském kraji na léta 2016 - 2020

8.1. Předmět péče

Předmětem Koncepce je péče o část kulturního dědictví - péče o tradiční lidovou kulturu na území Moravskoslezského kraje. Ve shodě s Úmluvou o zachování nemateriálního kulturního dědictví, která je platná pro Českou republiku od 18. května 2009, se v podmínkách České republiky nemateriální dědictvím rozumí zejména nemateriální složka tradiční lidové kultury. Jejimi jednotlivými prvky se dle Úmluvy rozumí zkušenosti, znázornění, vyjádření, znalosti, dovednosti, jakož i nástroje, předměty, artefakty a kulturní prostory s nimi související, které společenství, skupiny a v některých případech též jednotlivci považují za součást svého nemateriálního kulturního dědictví. Toto nemateriální kulturní dědictví, předávané z generace na generaci, je společenstvími a skupinami lidí neustále přetvářeno v závislosti na jejich prostředí, na jejich interakci s přírodou a na jejich historii, je znakem jejich identity a kontinuity, podporuje úctu ke kulturní rozmanitosti a lidské tvořivosti.

Takto vymezená tradiční lidová kultura se projevuje zejména v těchto oblastech:

- ústní tradice a vyjádření;
- interpretační umění;
- společenské zvyklosti, obřady a slavnostní události;
- vědomosti a zkušenosti týkající se přírody a vesmíru;
- dovednosti spojené s tradičními řemesly.

8.2. Cíl péče

Základním cílem je podpořit uchování dosud existujících projevů tradiční lidové kultury a předat je příštím generacím. Tento základní cíl se člení do souboru opatření, která mají podporovat uchování a předání různých projevů tradiční lidové kultury. Mohou tak výrazně obohatit soudobou kulturu, přispět přirozenou cestou k uchování kulturní identity, obohatit specifickými rysy soudobou evropskou kulturu a vnést český vklad do kulturní rozmanitosti Evropy. K tomu budou směřovat opatření, s jejichž plněním bylo započato v minulém období:

- pokračovat v identifikaci a dokumentaci jevů tradiční lidové kultury a tento proces považovat za kontinuální vzhledem k proměnám tradiční lidové kultury;
- vést a doplňovat Seznam nemateriálních statků tradiční a lidové kultury Moravskoslezského kraje jako nástroj péče o nejvýznamnější jevy tradiční lidové kultury kraje; užívat ho jako nástroj záchrany pro ty z nich, které jsou ohroženy zánikem;
- průběžně doplňovat vytvořené funkční elektronické databáze v oblasti tradiční lidové kultury; popularizovat více jejich obsah, využít při tom pomoci médií;
- srozumitelnou formou popularizovat výsledky výzkumů, aby byly přístupné odborné i široké veřejnosti a využitelné pro výuku ve školách;
- v zájmu uchování tradiční lidové kultury důsledně prosazovat tradiční lidovou kulturu do rámcových vzdělávacích programů a do ostatních výchovně vzdělávacích forem;

- nadále využívat formy veřejného oceňování v zájmu předávání tradiční lidové kultury;
- prohloubit prezentaci tradiční lidové kultury a nových poznatků prostřednictvím odborných institucí a médií;
- podporovat vznik tzv. profesních etických kodexů vypracovávaných nevládními organizacemi pro přístup a zacházení s dědictvím tradiční lidové kultury;
- inspirovat se mezinárodně doporučenými osvědčenými postupy pro péči o tradiční lidovou kulturu a důsledně implementovat Úmluvu do praxe.

8.3. Nástroje

K naplnění těchto cílů budou využity zejména nástroje, které se v období plnění předchozí koncepce osvědčily jako efektivní, zajímavé a perspektivní. Jsou to především ekonomické nástroje ve formě programů v oblasti:

- a) grantové podpory tradiční lidové kultury na úrovni obcí, krajů a Ministerstva kultury
- b) výzkumu a vývoje
- c) poskytování tvůrčích a studijních stipendií Ministerstva kultury v oblasti tradiční lidové kultury pro fyzické osoby
- d) udělování cen Ministerstva kultury v oblasti tradiční lidové kultury - udělování titulu Nositel tradice lidových řemesel a ceny v oborech zájmových uměleckých aktivit - obor tradiční lidová kultura a folklor, případně i Ceny za přínos k rozvoji české kultury;

Další nástroje metodického a správního charakteru:

- existence a činnost celostátního odborného pracoviště Národního ústavu lidové kultury a funkční síť regionálních odborných pracovišť pro péči o tradiční lidovou kulturu;
- využití Národní rady pro tradiční lidovou kulturu pro dialog o koncepčních otázkách péče o tradiční lidovou kulturu se zainteresovanými nevládními subjekty;
- trvale vyzývat orgány krajů a měst, zájmových společenství k oceňování významných počinů v této oblasti péče;
- usilovat o trvalou pozornost médií k prezentaci a vysvětlování obsahu konkrétních jevů tradiční lidové kultury.

8.4. SWOT analýza

	Prospěšné faktory	Škodlivé faktory
Vnitřní prostředí	<p style="text-align: center;">Silné stránky</p> <ul style="list-style-type: none"> • Silná tradice - dochované, udržované a stále živé jevy tradiční lidové kultury hmotné (movité i nemovité) a nehmotné (v jednotlivých regionech zachované nerovnoměrně) jsou součástí každodenního života • Existence regionálních pracovišť pro TLK v Moravskoslezském kraji při Muzeu Novojičínska a při Muzeu Těšínska • Podpora vybraných aktivit péče o TLK z rozpočtu Moravskoslezského kraje formou dotací a grantů • Bohatý etnografický sbírkový fond, četné publikace obsahující hodnotný materiál a zdroj informací o tradiční lidové kultuře • Zlepšení muzejní pedagogiky – spolupráce se školami, prezentace tradiční lidové kultury v rámci programů spolupráce se školami • Spolupráce krajských muzeí s odbornými institucemi, zabývajícími se TLK (Etnologický ústav Akademie věd ČR, Národní ústav lidové kultury, Česká národopisná společnost, Asociace muzeí a galerií ČR-Etnografická komise) • Působnost spolků a místních komunit, prezentujících tradiční lidovou kulturu • Zachování stávajících dotačních programů pro oblast TLK • Ukotvení péče o TLK v právním řádu ČR 	<p style="text-align: center;">Slabé stránky</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nedostatečná spolupráce etnografů, odborných pracovníků a vzdělávacích institucí v oblasti TLK na území kraje • Nedostatečný počet etnografů a odborných pracovníků, zabývajících se identifikací a dokumentací jevů tradiční lidové kultury na území kraje • Personální poddimenzovanost regionálních pracovišť pro péči o TLK • Jevy tradiční lidové kultury, které nejsou dosud dokumentovány • Nedostatečné využití elektronických databází, nedostatečná prezentace a zveřejňování výsledků výzkumů v jednotlivých oblastech tradiční lidové kultury široké veřejnosti • Ohrožení tradičních lidových řemesel negativním vlivem současného konzumního životního stylu a cestovního ruchu • Nedostatečná provázanost aktivit tradiční lidové kultury na cestovní ruch • Nedostatek finančních prostředků na akvizice, konzervování, restaurování a dokumentaci v oblasti tradiční lidové kultury

	Příležitosti	Hrozby
Vnější prostředí	<ul style="list-style-type: none"> • Celostátní koncepční dokumenty pro oblast TLK • Užší spolupráce s Národním ústavem lidové kultury ve Strážnici, zapojení do nadregionálních projektů a výzkumů • Využití TLK v oblasti cestovního ruchu - zvyšování obecného povědomí o hmotné i nehmotné tradiční lidové kultuře v jednotlivých regionech kraje • Zájem zahraničních návštěvníků o prezentaci TLK především v oblasti folkloru, řemeslné výroby apod. • Zájem samospráv v jednotlivých regionech kraje o využití TLK pro vlastní prezentaci a identifikaci - regionální programy, kulturní pořady, udělování regionálních ocenění • Zájem samospráv na vedení krajského Seznamu nemateriálních statků TLK a na plnění záchovných opatření statků, zapsaných do Seznamu • Větší podpora prezentace a propagace tradičních lidových řemesel 	<ul style="list-style-type: none"> • Ohrožení a zánik některých jevů TLK • Omezení finančních prostředků z veřejných rozpočtů • Nedostatečná informovanost o významu TLK způsobující nezájem veřejnosti o tuto oblast, absence TLK ve výchovně vzdělávacích programech • Klesající počet dobrovolných spolupracovníků • Nedostačující ekonomické a materiální zázemí ve veřejné i soukromé sféře vede ke snižování výdajů domácností na kulturu • Zkreslování a nesprávné informování o jevech TLK masovými a elektronickými sdělovacími prostředky, zapříčiněné povrchním přístupem tvůrců • Pokles estetické úrovně, daný konzumním životním stylem • Malý zájem o formy tradiční lidové kultury, zapříčiněný demografickými změnami a generační výměnou, urbanizací, globalizací a technologickými změnami

8.5. Konkrétní úkoly

8.5.1. Identifikace projevů tradiční lidové kultury

- Provádět identifikaci projevů tradiční lidové kultury v Moravskoslezském kraji a výsledků využívat pro plánování dalších činností v oblasti péče o tradiční lidovou kulturu.
- Etnokartograficky zpracovávat výskyt žijících identifikovaných projevů tradiční lidové kultury na území Moravskoslezského kraje. Zajistit průběžnou aktualizaci tohoto zpracování.
- Podporovat práce na vytváření standardního názvosloví projevů tradiční lidové kultury, upřesňování pracovních termínů, pojmů, kategorií jevů a reálií pro systém identifikace a dokumentace prvků tradiční lidové kultury postihnutelejších etnografickými metodami.

- Využívat a doplňovat na všech úrovních síť dobrovolných neprofesionálních dokumentátorů (zpravodajů, kronikářů) pro identifikaci a dokumentaci projevů tradiční lidové kultury; poskytovat jim metodickou pomoc podle územní příslušnosti regionálních pracovišť. Spolupracovat se sítí dobrovolných dokumentátorů a dopisovatelů České národopisné společnosti, z.s.

8.5.2 Dokumentace projevů tradiční lidové kultury

- 1) V souladu s „Konceptí identifikace a dokumentace tradiční lidové kultury“ periodicky zajišťovat dokumentaci projevů tradiční lidové kultury, především těch, které jsou bezprostředně ohroženy.
- 2) V muzeích, která mají etnografické sbírky, vytvářet odborné a ekonomické podmínky:
  - a) pro systematické výzkumy a dokumentaci projevů tradiční lidové kultury v terénu,
  - b) pro archivní výzkumy a rešerše ve specializovaných fondech archivů, muzeí a knihoven.

Prioritně se věnovat jevům bezprostředně ohrožených zánikem.

- 3) Pokračovat v budování informačních databází (např. eSbírky) archiválií, sbírkových předmětů a dokumentačních fondů z oblasti tradiční lidové kultury v muzeích, knihovnách a doporučit tuto činnost také ústavům vysokých škol. Databáze zpřístupnit ve smyslu autorského zákona zdarma pro vědecké, výchovné a další účely ve veřejném zájmu.
- 4) Rozšiřovat sbírkové fondy z oboru tradiční lidové kultury.
- 5) Zavést a průběžně doplňovat krajský Seznam nemateriálních statků tradiční lidové kultury Moravskoslezského kraje podle schválené metodiky. Periodicky sledovat a dokumentovat proměny jeho částí a veřejného užití. Vytvořit a doplňovat soupis regionálně významných projevů tradiční lidové kultury v Moravskoslezském kraji.
- 6) Rozvíjet odbornou, informační, školicí a metodologickou činnost regionálních odborných pracovišť pro péči o tradiční lidovou kulturu v krajích, a to zejména:
  - a) identifikaci a dokumentaci jevů tradiční lidové kultury a péči o ně,
  - b) pořádání specializovaných školení pro dobrovolné dokumentátory (zpravodajce), profesionální pracovníky dokumentace a sbírek,
  - c) vytváření specializovaných databází,
  - d) poskytování informací veřejnosti,
  - e) poskytování metodické pomoci veřejné správě a odborným institucím v otázkách péče o tradiční lidovou kulturu,
  - f) shromažďování informací o nejúspěšnějších postupech v uchovávání, prezentaci a předávání projevů tradiční lidové kultury,
  - g) průběžné dodávání informací do ústředních databází věnovaných tradiční lidové kultuře a do krajských soupisů.

8.5.3. Uchovávání, šíření, prezentace a předávání hodnot tradiční lidové kultury

- 1) Podporovat využívání poznatků o tradiční lidové kultuře ve výchovně vzdělávacím procesu ve školách základních, základních uměleckých, středních a odborných, včetně umělecko-řemeslných škol.
- 2) Provozovat a průběžně aktualizovat centrální elektronickou databázi zabývající se tradiční lidovou kulturou a její dokumentací. Zpřístupnit výstupy z této databáze široké veřejnosti prostřednictvím internetového portálu www.lidovakultura.cz.

- 3) V návaznosti na výsledky dotazníkových výzkumů „Identifikace a dokumentace jevů tradiční lidové kultury v České republice“ z let 2006 - 2010 pokračovat v průběžné dokumentaci projevů tradiční lidové kultury. Pozornost věnovat přípravě a zpracování nominací významných statků tradiční lidové kultury k zápisu do krajského seznamu.
- 4) Podle osnovy vytvořené NÚLK zajistit jednotné zpracování výstupů projektu „Identifikace a dokumentace tradiční lidové kultury v České republice“ (2006 - 2010). Výsledkem bude jednotně zpracovaný sběr z celé České republiky, který bude publikován a porovnán s významnými výzkumy.
- 5) Veřejně prezentovat odbornou činnost sbírkových institucí prostřednictvím výstav a živých ukázek projevů tradiční lidové kultury, např. řemeslných technologií, obřadů, obyčejů, zvyků, hudby a tance. Využívat přitom řemeslníků, interpretů a lektorů. Ve výběrových dotačních řízeních podporovat tyto typy prezentačních projektů.
- 6) Motivovat prostřednictvím výběrových dotačních řízení k účinné péči o tradiční lidovou kulturu, jejímu uchování a dokumentaci. Zejména:
  - a) podporovat udržování a případnou revitalizaci zvláště významných a ohrožených místních a regionálních obřadů, obyčejů a zvyků v místech jejich současné či nedávné existence,
  - b) upřednostňovat při rozhodování o podpoře dokumentace a prezentace ty projevy, které jsou zahrnuty do Reprezentativního seznamu nemateriálního kulturního dědictví lidstva, do Seznamu nemateriálních statků tradiční lidové kultury České republiky a projevy bezprostředně ohrožené,
  - c) podporovat publikační a vydavatelskou činnost tematicky zaměřenou na tradiční lidovou kulturu, zejména na statky zapsané do Seznamu nemateriálních statků tradiční lidové kultury České republiky a do krajského Seznamu Moravskoslezského kraje,
  - d) podporovat pořádání regionálních, národních a mezinárodních festivalů, přehlídek, soutěží a tvůrčích dílen.

Pro splnění výše uvedených úkolů je zapotřebí, aby zřizovatelé muzeí, tj. Moravskoslezský kraj a jednotlivé obce, vytvářely v těchto institucích jak odborné, tak i ekonomické podmínky pro systematické výzkumy a dokumentaci projevů tradiční lidové kultury v terénu, ve specializovaných fondech archivů a knihoven pro archivní výzkumy a rešerše, na základě společně zpracované metodiky zajišťující vzájemnou srovnatelnost dat. Prvořadým úkolem zůstává podpora projevům bezprostředně ohroženým zánikem. Zároveň je zapotřebí finančně podporovat doplňování sbírkových fondů akvizicemi z oboru tradiční lidové kultury, veřejně oceňovat vhodnou formu dárcovství a dobrovolné sběratelství jevů a artefaktů tradiční lidové kultury, jsou-li dány k dispozici také veřejnosti.

8.5.4 Mezinárodní a přeshraniční spolupráce

V oblasti mezinárodní spolupráce Moravskoslezský kraj vytváří podmínky pro propagaci a prezentaci kulturního dědictví. Zahraniční spolupráce je realizována formou výstav, odborných konferencí, folklorních festivalů apod.

8.5.4.1. Muzeum Novojičínska

Odborná spolupráce se zahraničními partnery:

- Slovensko** - Kysucké muzeum v Čadci - Výstava „Život plný námahy“. Svět práce beskydského venkova v dílech neprofesionálních řezbářů,
- Národní muzeum v Martině, Lubovňanské muzeum - výstava klobouků a pokrývek hlavy ze sbírek Muzea Novojičínska,

Polsko - Muzeum v Ratiboři - prostřednictvím ostravského muzea účast na projektu Kult svatého Floriána v Horním Slezsku,

Rakousko - Weltmuseum Wien - spolupráce na projektu etnografické „ Expedice Albatros“,
- Österreichische Nationalbibliothek - spolupráce na projektu „Dr. August Bielka Ritter von Karltru“

USA - Krajské hnutí - problematika vystěhovalectví - spolupráce s krajskými spolky

Kanada - spolupráce s rodinou Gustava Přístupy, organizátora krajského hnutí.

8.5.4.2. Muzeum Těšínska

Odborná spolupráce se zahraničními partnery:

Muzeum Těšínského Slezska (Cieszyn, Polsko)

- Projekt "Dvě města - jedna tradice /Dwa miasta - jedna tradycja/" - 2007 – 2013:
  - a) realizována výstava s názvem "Národopisná pracovnice Jiřina Králová" - 2.6. - 30. 10. 2011, VS Muzea Těšínska Orlová - ke 100. výročí narození J. Králové (reprízovaná ve výstavní síni Český Těšín prosinec 2012 - leden 2013),
  - b) výstava "Świat dziecka, dawniej, wczoraj, dziś " - 22.6. - 16. 9. 2011, Cieszyn - zapůjčení sbírek Muzea Těšínska.
- „Święta Bożego Narodzenia - między tradycją a popkulturą - 2. 12. 2009 - 28. 2. 2010,
- „Od rogluki do blendera“ – 8. 9. – 12. 12. 2014.

Kysucké muzem (Čadca, Slovensko):

- Projekt "Spomienky na minulosť slovensko-českého pohraničia" - ukázky tradičních remesiel regiónu Kysuce a Tešínska - účast českých FS a řemeslníků,
- Projekt "Tradičné zvykoslovia u nás a u susedov" - vydání společného katalogu FS Kysucka a Těšínska, konání folklórních akcí - s účastí českých souborů a ukázkou našich regionálních řemesel a vařením jídel,
- Projekt "Kultúrne hodnoty bez hraníc"- Prezentácia zvykov a tradícií regiónu Kysúc a Tešínska -vystoupení FS z Těšínska na obřadních zvykoslovných pořadech,
- Projekt "Stáročia susedmi: spoločná história Kysúc a Těšínska" - 23. septembra 2014 mezinárodní etnografická konference zaměřená na prezentaci dějin, života a kultury našich národů. Výstupy tohoto projektu jsou publikace: „Regionální historie Kysúc a Těšínska“, „ Odkaz předků - archeologie Kysúc a Těšínska“ a sborník příspěvků z konference "Etnografie Kysúc a Těšínska".

9. Financování koncepce

Financování koncepce péče o tradiční lidovou kulturu v Moravskoslezském kraji bude, stejně jako v posledních letech, vícezdrojové – Ministerstvo kultury, Moravskoslezský kraj (zřizovatel), NNO a bude snaha využít i prostředky z fondů EU pro programové období 2014 – 2020.

Ministerstvo kultury se bude podílet prostřednictvím výběrového dotačního programu „Kulturní aktivity“ na období 2016 – 2020 udělováním Cen Ministra kultury, a to titulu Nositel tradice lidových řemesel a ceny v oborech zájmových uměleckých aktivit – obor tradiční lidová kultura a folklor.

Rozhodující finanční podpora bude z rozpočtu Moravskoslezského kraje. Finanční nároky na realizaci Konceptce budou počínaje rokem 2016 zahrnuty do návrhu rozpočtu pověřené instituce na každý kalendářní rok, a to odhadem předpokládaných nákladů na úkoly, činnosti, programy. Činnost regionálních pracovišť pro péči o tradiční lidovou kulturu v kraji podpořit mzdovými prostředky na nárůst např. o 1/2 úvazku v každém ze dvou regionálních pracovišť.

K finančnímu zajištění úkolů Konceptce účinnější péče o tradiční lidovou kulturu budou využity programy výzkumu a vývoje, kulturní aktivity, grantové systémy s odpovídajícím programovým zaměřením pro podporu odborných institucí, sítě sběratelů a zpravodajů, studentské vědecké činnosti, folklorních festivalů v regionu či účastí našich souborů v zahraničí, atd.

10. Závěr

Zpracovaná konceptce je v souladu se strategickými dokumenty České republiky v této oblasti. Krajská konceptce péče o tradiční lidovou kulturu je zpracována v souladu s doporučeními vlády ČR (usnesení vlády č. 571 ze dne 11. 6. 2003, usnesení vlády č. 11 ze dne 5. 1. 2011, usnesení vlády č. 10 ze dne 13. 1. 2016, usnesení vlády č. 266 ze dne 15. 4. 2015).

Konceptce péče o tradiční lidovou kulturu v Moravskoslezském kraji na léta 2016 - 2020 je koncepčním dokumentem zpracovaným pro oblast kulturního dědictví v kraji. Účelem konceptce bylo určit podmínky pro účinnější péči, ochranu, uchování, výzkum, dokumentaci, předávání a využívání jevů tradiční lidové kultury jako nedílné součásti kulturního dědictví.

Cílem konceptce je vytvoření podmínek pro systematickou identifikaci a dokumentaci jevů tradiční lidové kultury, účinnější péči a ochranu nemateriálních statků v Moravskoslezském kraji.

Plnění úkolů regionálních odborných pracovišť pro péči o tradiční lidovou kulturu v kraji přispěje:

- ke zvýšení úrovně znalostí o tradiční lidové kultuře v Moravskoslezském kraji. Zajištěna bude aktualizace poznatků a zlepší se péče o tradiční lidovou kulturu,
- k vytvoření lepších podmínek pro prezentaci jevů tradiční lidové kultury na místní úrovni a tím i pro celkovou prezentaci dotčených měst a obcí,
- k užší spolupráci regionálních odborných pracovišť pro péči o tradiční lidovou kulturu v kraji a národního pracoviště pro péči o tradiční lidovou kulturu (NÚLK), na trvalé aktualizaci příslušných webových portálů a databází. Pro odbornou i laickou veřejnost se tak zvýší dostupnost informací o tradiční lidové kultuře,
- ke zvýšení úrovně péče o tradiční lidovou kulturu a jejímu využití pro vzdělávací a výchovné účely,
- k popularizaci Seznamu nemateriálních statků tradiční lidové kultury České republiky a vzniku krajského seznamu. Popularizace celkově pomůže zvýšení prestiže významných statků tradiční lidové kultury ve společnosti,
- k vytvoření předpokladů a podmínek pro identifikaci, dokumentaci a další rozvoj péče o tradiční lidovou kulturu a s ní spojených vědních oborů v Moravskoslezském kraji po roce 2020,
- zdůvodnění návrhu navýšení dvakrát 0,5 úvazku a jejich finančního krytí pro pracovníky obou regionálních pracovišť;

po schválení „Seznamu nemateriálních statků tradiční lidové kultury Moravskoslezského kraje“ a Statutu titulu „Mistr tradiční rukodělné výroby Moravskoslezského kraje“, za jejichž agendu, tj. zpracovávání nominačních návrhů nejen za sebe, ale také návrhů předložených jinými právními subjekty a organizacemi v regionu jsou regionální pracoviště plně zodpovědná Odborné komisi. Pracovníkům regionálních pracovišť přibude rozsáhlá agenda spojená s vedením Seznamu MSK, jeho aktualizací, novým předkládáním nominací, redokumentací nemateriálních statků v terénu, zpracováním návrhů na zachovná opatření a návrhů na označení nemateriálního statku za ohrožený nebo zaniklý. Úkoly kladené na regionální pracoviště nemůže etnograf při své řádné práci etnografa zvládat ani fyzicky ani odborně.

Zpracovali: PhDr. Marie Baďuříková, Muzeum Novojičínska, p. o.
Mgr. Eva Hovorková, Muzeum Těšínska, p. o.
RSDr. Ing. Svatomír Recman, Moravskoslezský kraj

Přílohy:

A. Usnesení vlády ČR č. 10 ze dne 13. ledna 2016 ke Koncepti účinnější péče o tradiční lidovou kulturu v České republice na období 2016 – 2020

USNESENÍ VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY

ze dne 13. ledna 2016 č. 10

ke Koncepti účinnější péče o tradiční lidovou kulturu v České republice na období 2016 – 2020

Vláda

I. bere na vědomí Koncepti účinnější péče o tradiční lidovou kulturu v České republice na období 2016 – 2020, obsaženou v části III materiálu čj. 1614/15 (dále jen „Koncepte“)

II. ukládá:

1. ministru kultury

- a) realizovat v letech 2016 – 2020 podle aktuálních možností státního rozpočtu České republiky Koncepti ve spolupráci s ostatními členy vlády,
- b) seznámit s Konceptí hejtmany, primátory statutárních měst, primátora hlavního města Prahy, Svaz měst a obcí České republiky, Asociaci krajů

2. členům vlády a vedoucím ostatních ústředních orgánů státní správy spolupracovat s ministrem kultury při realizaci Koncepte.

III. doporučuje:

hejtmanům, primátorům statutárních měst, primátorovi hlavního města Prahy, starostům obcí a dalším členům zastupitelských orgánů krajů a obcí, aby se seznámili s Konceptí a využili ji při zpracování vlastních dokumentů a naplňování vlastních záměrů v péči o tradiční lidovou kulturu v jejich působnosti.

Provedou:

členové vlády,
vedoucí ostatních ústředních orgánů státní správy

Na vědomí:

hejtmani, primátoři statutárních měst,
primátorka hlavního města Prahy, ředitelé krajských úřadů,
ředitel Magistrátu hlavního města Prahy

Mgr. Bohuslav Sobotka, v. r.
předseda vlády

B. Seznam základních mezinárodních norem, zákonů, doporučení a strategických dokumentů

I. Mezinárodní smlouvy a úmluvy

- Úmluva o zachování nemateriálního kulturního dědictví (UNESCO, Paříž, 2003);
- Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o přijetí Českou republikou Úmluvy o zachování nemateriálního kulturního dědictví (2009);
- Akční plán na ochranu a rozvoj nemotného kulturního dědictví, (Washington, 1999);
- Doporučení o ochraně tradiční a lidové kultury, (schválené 25. zasedáním Generální konference UNESCO v roce 1989);
- Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví (předpis č. 159/1991 Sb.);
- Úmluva o ochraně architektonického dědictví (předpis č. 73/2000 Sb. mezinárodních smluv), tzv. Granadská úmluva;
- Úmluva o ochraně archeologického dědictví Evropy (předpis č. 99/2000 Sb. mezinárodních smluv), tzv. Maltská úmluva;
- Úmluva UNESCO o ochraně a podpoře rozmanitosti kulturních projevů (2005);
- Doporučení Komise o výzkumné iniciativě společného plánování „Kulturní dědictví a globální změny: nová výzva pro Evropu“ (2010);

II. Koncepční dokumenty ústřední provenience

- Listina základních práv a svobod (usnesení předsednictva ČNR ze dne 16. prosince 1992 o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součást ústavního pořádku České republiky)
- Koncepce účinnější péče o tradiční lidovou kulturu v České republice na léta 2003 až 2010, (schválená usnesením vlády č. 571 ze dne 11. 6. 2003);
- Koncepce účinnější péče o tradiční lidovou kulturu v České republice na léta 2011 až 2015, (schválená usnesením vlády č. 11 ze dne 5. 1. 2011);
- Koncepce účinnější péče o tradiční lidovou kulturu v České republice na období 2016 - 2020, (schválená usnesením vlády č. 10 ze dne 13. 1. 2016);
- Státní kulturní politika na léta 2015 - 2020 (s výhledem do roku 2025), (schválená usnesením vlády č. 266 ze dne 15. 4. 2015);
- Koncepce účinnější péče o movité kulturní dědictví na léta 2010 - 2014;
- Koncepce rozvoje muzejnictví v České republice v letech 2015 až 2020;
- Koncepce památkové péče v České republice na léta 2011 – 2016;
- Nařízení vlády ČR č. 5/2003 Sb., o ocenění v oblasti kultury, udělovaných MK;

III. Aktuální koncepční dokumenty Moravskoslezského kraje

- Programové prohlášení Rady Moravskoslezského kraje pro období 2013 – 2016.
- Strategie rozvoje Moravskoslezského kraje na léta 2009 – 2020 (aktualizace 2012).
- Koncepce rozvoje muzejnictví v Moravskoslezském kraji na léta 2015 - 2020.

- Koncepce podpory kultury v Moravskoslezském kraji na období 2014 - 2020.
- Koncepce podpory památkové péče v Moravskoslezském kraji na období 2010 – 2020, (aktualizace 2016)

IV. Metodiky a doporučení

- Metodický pokyn pro vedení „Seznamu nemateriálních statků tradiční lidové kultury ČR“, čj. MK 70223/2012;
- Příkaz ministra kultury č. 41/2008, ve znění příkazu ministra č. 45/2012, kterým se zřizuje „Seznam nemateriálních statků tradiční lidové kultury ČR“;
- Titul „Nositel tradice lidových řemesel“, dle nařízení vlády č. 5/2003 Sb., o ocenění v oblasti kultury;

C. Seznam nemateriálních statků tradiční lidové kultury v ČR

1/2009	Slovácký verbuňk	Národní ústav lidové kultury ve Strážnici
2/2009	Vesnické masopustní obchůzky a masky na Hlinecku	NPÚ – SLS Vysočina, Hlinsko
3/2009	Jízdy králů na Slovácku	Národní ústav lidové kultury ve Strážnici
4/2009	Sokolnictví – umění chovu dravců, jejich ochrany, výcviku a lovu s nimi	Ministerstvo zemědělství
5/2011	Myslivost – plánovitě trvale udržitelné obhospodařování zvěře a jejího prostředí jako přirozená součást života na venkově	Českomoravská myslivecká jednota
6/2012	Valašský odzemek	Valašské muzeum v přírodě, Rožnov pod Radhoštěm
7/2012	Vodění jidáše	NPÚ – SLS Vysočina, Hlinsko
8/2012	Východočeské loutkářství	Královéhradecký kraj, Pardubický kraj
9/2013	Běh o Barchan	Město Jemnice
10/2014	Technologie výroby modrotisku	Národní ústav lidové kultury ve Strážnici
11/2014	Tradiční léčebné procedury a odkaz V. Priessnitze	Olomoucký kraj
12/2014	České loutkářství – lidové interpretační umění	Národní informační a poradenské středisko pro kulturu, Praha

D. Reprezentativní seznam nemateriálního kulturního dědictví lidstva (UNESCO)

1/2009	Slovácký verbuňk	Národní ústav lidové kultury ve Strážnici
2/2009	Vesnické masopustní obchůzky a masky na Hlinecku	NPÚ – SLS Vysočina, Hlinsko
3/2009	Jízdy králů na Slovácku	Národní ústav lidové kultury ve Strážnici
4/2009	Sokolnictví – umění chovu dravců, jejich ochrany, výcviku a lovu s nimi	Ministerstvo zemědělství

E. Seznam regionálních odborných pracovišť pověřených péčí o tradiční lidovou kulturu v krajích

- Hlavní město Praha: Muzeum hl. m. Prahy
- Středočeský kraj: Regionální muzeum v Kolíně
- Jihočeský kraj: Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích
- Plzeňský kraj: Vlastivědné muzeum Dr. Hostaše v Klatovech
- Karlovarský kraj: Muzeum Cheb, p. o. Karlovarského kraje
- Ústecký kraj: Regionální muzeum v Teplicích
- Liberecký kraj: Muzeum Českého ráje Turnov
- Královéhradecký kraj: Muzeum východních Čech v Hradci Králové
- Pardubický kraj: Národní památkový ústav, ú.o.p. Pardubice, detašované pracoviště Správa souboru lidových staveb Vysočina
- Kraj Vysočina: Muzeum Vysočiny Třebíč
- Jihomoravský kraj: Masarykovo muzeum v Hodoníně
- Zlínský kraj: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti
- Olomoucký kraj: Vlastivědné muzeum v Olomouci
- **Moravskoslezský kraj:** Muzeum Těšínska (Český Těšín) a Muzeum Novojičínska (Nový Jičín)

F. Kontakty na regionální odborná pracoviště pověřená péčí o tradiční lidovou kulturu v Moravskoslezském kraji

Muzeum Těšínska, příspěvková organizace,
Masarykovy sady 103/19,
737 01 Český Těšín tel. 558 761 219
e-mail: sekretariat@muzeumct.cz

Muzeum Novojičínska, příspěvková organizace,
28. října 51/12,
741 11 Nový Jičín tel. 556 701 156
e-mail: sekretariat@muzeumnj.cz

G. Internetové odkazy (portály) věnované tradiční lidové kultuře

www.lidovakultura

www.lidovaremesla.cz

www.folklornisdruzeni.cz

www.mkcr.cz

www.nulk.cz

www.msk.cz

H. Vzorová náplň Regionálního odborného pracoviště pověřeného péčí o tradiční lidovou kulturu

V roce 2004 vydalo Ministerstvo kultury vzorovou náplň regionálního pracoviště č.j. 323/2004, které je odborným garantem péče o tradiční lidovou kulturu v regionu.

H. 1. Regionální pracoviště dle vyhlášky MK ČR

- je pověřeno funkcí informačního, školicího a metodického pracoviště pro území kraje,
- provádí dokumentaci tradiční lidové kultury a koordinuje její provádění na území celého kraje,
- spolupracuje při identifikaci a zpracovávání záznamů o jevech tradiční lidové kultury,
- spolupracuje s dobrovolnými dokumentátory (zpravodaji), vytváří si jejich síť a poskytuje jim metodickou pomoc,
- pořádá specializovaná školení pro dobrovolné dokumentátory (zpravodaje), profesionální pracovníky dokumentace, sbírek, konzervačních a restaurátorských pracovišť atd.,
- vytváří specializované databáze,
- poskytuje metodickou pomoc státní správě a samosprávě,
- poskytuje metodickou pomoc ostatním odborným institucím v rámci kraje v otázkách péče o tradiční lidovou kulturu,
- shromažďuje doklady o mimořádně hodnotných jedinečných projevech tradiční lidové kultury v kraji,
- shromažďuje informace o nejúspěšnějších postupech, v uchovávání, prezentaci a předávání projevů tradiční lidové kultury a navrhuje je rajskému úřadu nebo Národnímu ústavu lidové kultury k popularizaci nebo je ve vlastní působnosti uveřejňuje,
- předkládá návrhy do seznamů nemateriálních statků tradiční lidové kultury,
- poskytuje informace veřejnosti,
- popularizuje a prezentuje shromážděné doklady o projevech tradiční lidové kultury formou výstav a publikací, popř. iniciuje tuto prezentaci u dalších institucí v kraji,
- spolupracuje s Národním ústavem lidové kultury v záležitostech péče o tradiční lidovou kulturu, na prezentaci tradiční lidové kultury, na vytváření celostátních portálů www.lidovakultura.cz a www.lidovaremesla.cz,
- spolupracuje s Asociací muzeí a galerií České republiky, popř. dalšími nestátními institucemi působícími v tomto oboru,
- v rámci kraje koordinuje (doporučuje nebo vybírá) předkládání projektů a požadavků směřujících k zajištění péče o tradiční lidovou kulturu na území kraje, do grantových programů Ministerstva kultury nebo jiných ústředních orgánů, popř. do grantových programů vyhlášených krajem.

H. 2. Zaměření Regionálních pracovišť v Moravskoslezském kraji

Regionální odborná pracoviště pro tradiční lidovou kulturu - Muzeum Novojičínska, p. o., a Muzeum Těšínska, p. o., - jsou odbornými garanty péče o tradiční lidovou kulturu v Moravskoslezském kraji.

Vykonávají zejména následující činnosti:

- Jsou pověřena funkcí informačního, školicího a metodického pracoviště pro území Moravskoslezského kraje,
- Provádí dokumentaci tradiční lidové kultury a koordinují její provádění na území Moravskoslezského kraje,
- Spolupracují při identifikaci a zpracování záznamů o jevech tradiční lidové kultury,

- Spolupracují s dobrovolnými dokumentátory (zpravodaji), vytváří jejich síť a poskytují jim metodologickou pomoc
- Vytváří specializované databáze z oblasti tradiční lidové kultury
- Poskytují metodickou pomoc státní správě a samosprávě v rámci Moravskoslezského kraje v otázkách péče o tradiční lidovou kulturu
- Shromažďují doklady o mimořádně hodnotných a jedinečných projevech tradiční lidové kultury v Moravskoslezském kraji
- Shromažďují informace o nejúspěšnějších postupech v uchování, prezentaci a předávání projevů tradiční lidové kultury a navrhuje je krajskému úřadu nebo Národnímu ústavu lidové kultury k popularizaci nebo je ve vlastní působnosti uveřejňují
- Poskytují informace veřejnosti
- Popularizují a prezentují shromážděné doklady o projevech tradiční lidové kultury formou výstav a publikací, organizují výstavy z oborů tradiční lidové kultury spojené s předváděním dalších projevů tradiční lidové kultury, např. s technologickými postupy, obřady obyčejí, zvyky, hudbou, zpěvem, tancem atd. Využívají přitom i řemeslníků, interpretů a různých jiných demonstrátorů
- Předkládají návrhy do Seznamu nemateriálních statků tradiční lidové kultury Moravskoslezského kraje
- Předkládají návrhy do Seznamu dědictví tradiční lidové kultury prostřednictvím krajského úřadu Moravskoslezského kraje nebo Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici
- V rámci Moravskoslezského kraje koordinují (doporučení, výběr) předkládání projektů a požadavků směřujících k zajištění o tradiční kulturu na území Moravskoslezského kraje, do grantových programů Ministerstva kultury nebo jiných ústředních orgánů, popř. do grantových programů, vyhlášených Moravskoslezským krajem
- Zajišťují zpracovávání přehledu regionálních akcí směřovaných na uchování a prezentaci (šíření) projevů tradiční lidové kultury veřejnosti.